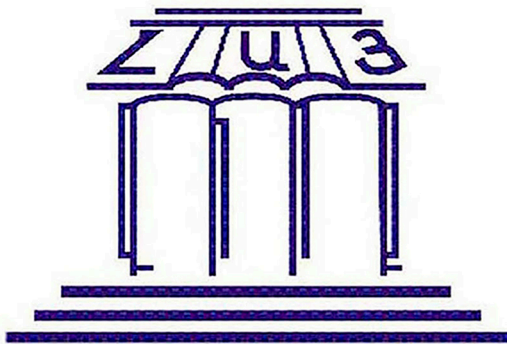

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Կոմիտէի Լեւոն
Նեմուհե. Դրիմար-Լեւոն
Եւհան-բա.

629.13

4-25

1931

04 AUG 2010

Հր. 1

Հյժն Օռ

ԿԱՌՈՒՑԵՆՔ
ԼԵՆԻՆԻ ԱՆՎԱՆ
ԴԻՐԻԺԱԲԼՆԵՐԻ
ԵՍԿԱԴՐԱ

629.13

4-25

ԽՍՀՄ ԺՈՂ. ԿՆՆՏՐ. ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ

1931

ժ 792
4

ժ 4
105

29.13
4-25

ԿԱՌՈՒՑԵՆՔ
ԴԻՐԻՃԱԲԼՆԵՐԻ ԵՍԿԱԴՐԱ
ԼԵՆԻՆԻ ԱՆՎԱՆ

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿ. ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ
1931

Главлит № А-89.171 Заказ № 1601 Тираж 5000
Книжная ф-ка Центриздата Народов СССР, Москва,
Шлюзовая набережная, 10.

ԱՌԱՋԱԲԱՆ

Դիրիժաբլների կառուցման սկիզբը — դա մեր յերկրի ինդուստրացման հաջողությունների, սոցիալ-լիստական շինարարության մեր հսկայական տեմպերի, «տեխնիկային տիրանալու» և «կապիտալիստական յերկրներին հասնելու և նրանցից առաջ անցնելու» լողունգների արագ իրականացման բնորոշ ապացույցներից մեկն է:

Դիրիժաբլը պատկանում է համաշխարհային տեխնիկայի ամենավերջին, դեռևս վերջնականորեն չմշակված նվաճումների թվին: Այդ ողային հսկան, վորի կառուցման արժեքը մենակ (չհաշված ցամաքային կառուցվածքները — կայմերը, ելլինգները և այլն) հասնում է 4 միլիոն ուրլու, հնարավորություն է տալիս իսկական հրաշքներ գործելու հաղորդակցության միջոցների ասպարիդում: Դիրիժաբլը արդեն ապացուցեց, վոր նույնիսկ աշխարհաշուրջ ճանապարհորդությունները նրա համար հառարակ ողային զբոսանքներ են: Նորերս Յեպպելինի վրա ԽՍՀՄ յեկած դ-ր Եկկեները աշխարհաշուրջ ճամբորդություն եր կատարել, ունենալով միայն յերեք դադար և անցնե-

լով 35 հազար կիլոմետր ճանապարհ: Դիրիթաբլը արդեն ապացուցեց, վոր վոչ գիշերային խավարը, վոչ մառախուղը և վոչ անգամ Հյուսիսային բևեռի սառցաշուռն ողբ սարսափելի չեն նրա համար. այդ հաստատված և բազմաթիվ հեռավոր թռիչքներով և թռիչքներով դեպի Հյուսիսային բևեռ: Բացի դրանից դիրիթաբլը աչքի յե ընկնում իր խոշոր ապրանքաբարձունակութեամբ — տասնյակ տոննաներ կարող է վերցնել խոշոր դիրիթաբլը:

Պարզ և սրանից, թե վորպիսի բացառիկ լայն գործադրություն կարող են ունենալ դիրիթաբլները ԽՍՀՄ-յան մեջ, վորը գրավում և յերկրագնդի վեցերորդ մասը և տիրապետում և անագին արկտիկ (ծայրահեղ Հյուսիսում գտնվող) հարստություններին: Մեր սլայմաններում դիրիթաբլների նշանակությունը բացառիկ մեծ է: Հենց այդ միջոցով կարելի յե առանձնապես հեշտ ու հարմար ձևով պահպանել կենտրոնների կապը հեռավոր ծայրագավառների հետ. կարելի յե կարճ ժամկետում անդ հասցնել եկապեղիցիան (բրիգադները), փոխադրել անհրաժեշտ գույքը (հապճեպ սարքավորում, գրանկանություն, արագ փչացող առարկաներ, դուրաբեկ և արժեքավոր նյութեր և այլն), վերցնել արժեքավոր ապրանքներ (մորթիներ, զանազան իրեր և այլն): Դիրիթաբլների այդ առավելությունը առանձնապես պետք է նկատի ունենան կենտրոններից հեռու գտնվող մեր ազգային հանրապետությունները և շրջանները:

Դիրիթաբլների գործադրության միջոցները և ուղային հաղորդակցությունների այս միջոցի առավելությունները մանրամասնորեն նկարագրված են Ծ. Ասաբերդի «Դիրիթաբլը և նրա գործադրությունը» հոդվածում, վորը գետեղված է այս գրքույկում: Սակայն, դիրիթաբլների այդ խաղաղ արժանիքների կողքին չպետք է մոռանալ և նրանց ռազմական հատկությունների մասին: Դարձյալ դիրիթաբլի նույն յերեք հիմնական առավելությունները — նրա ընդունակությունը՝ հեռավոր թռիչքներ կատարելու — առանց դադարի, նրա խոշոր ապրանքաբարձունակությունը և նրա ընդունակությունը՝ դանդաղեցնել իր ընթացքը և նույնիսկ կանգ առնել ողում մոտորի աշխատանքը դադարելու դեպքում (այերուպլանները այդ դեպքում ցած են իջնում) — դարձնում են դիրիթաբլը վորոշ դեպքերում անփոխարինելի ռազմական միջոց: Իմպերիալիստական պատերազմի ժամանակ գերմանացիները դիրիթաբլներից ռմբակոծում էին քաղաքները թշնամու ամենախոր թիկունքում (Պարիզ, Լոնդոն), կատարելով գիշերային հարձակումներ: Նույն գերմանացիները պատերազմի ժամանակ դիրիթաբլների միջոցով կապ էին պահպանում Հարավային Աֆրիկայում գտնվող իրենց զորքերի հետ: Թռիչքներ կատարելով թշնամու զորքերի գլխի վրայով, գերմանական դիրիթաբլները մատակարարում էին իրենց զորքերին պարեն, արժեքավոր ռազմամթերք և այլն: Դերմանական ցեղապետները (դիրիթաբլներ) հետապնդում

եյին ջրասույզ նավահներին և վոչնչացնում նրանց, կատարում եյին և այլ ռազմա-ծովային գործողություններ:

Պատերազմի ժամանակ զիրիժաբլը պաշտպանության և հարձակման հզոր գեներ է:

Յեւ — զարմանալի յերևույթ — ինչպիսի խոշոր, նոր, թվում է թե — ամենավերջին գործին ել մենք ձեռնարկենք, դուրս է գալիս, վոր նրա մասին արտահայտվել է Լենինը: Ֆ. Իլյինի այս գրքույկում զետեղված «Լենինը և զիրիժաբլը» հոդվածը պատմում է այդ մասին:

Դուրս է գալիս, վոր սրանից գրեթե 17 տարի առաջ, իմպերիալիստական պատերազմի ամենատաք պահին, Լենինը ասում եր — «Սպասենք, մինչև վոր ունենանք մեր զիրիժաբլները»: Մասնավոր հարցի առթիվ (հակապատերազմական թերթիկներ ցրելու միջոցների մասին) Լենինը հաստատ համոզմունք է հայտնել, վոր կլինի «մեր» իշխանությունը և կլինեն «մեր» զիրիժաբլները:

Լենինի մարգարեական խոսքերը արդարանում են: Մենք սկսում ենք կառուցել մեր զիրիժաբլները: Աշխատավորների հավաքած միջոցներով մենք արդեն նյութական հաստատուն հիմք ենք դրել չորս զիրիժաբլների կառուցման համար — «Պրավդա», «Ռոսավիաբիմ», «Կլիմ Վորոշիլով» և «Կոլխոզնիկ»: Սակայն, անսպառ է բանվոր դասակարգի յեռանդը և անչափ է նրա խանդավառությունը: Մոսկվայի բան-

վորների նախաձեռնությունը հիմք է դնում զիրիժաբլների — Լենինի անվան մի ամբողջ եսկադրայի կառուցմանը, ներառյալ առաջին չորս զիրիժաբլները և ավելացրած դրանց ելի յերկուսը — «Հին բոլշևիկ» և «Ստալին»: Այդ եսկադրան գլխավորելու և առաջնորդելու յե «Լենին» զիրիժաբլը:

Մի վայրկյան անգամ չի կարելի կասկածել, վոր Լենինի անվան եսկադրայի իդեյան իրականանալու յե:

ԽՍՀՄ-յան աշխատավորները կրկին մի անգամ կցուցադրեն ամբողջ աշխարհին, թե ինչի յե ընդունակ սոցիալիզմ կառուցողների խանդավառությունը. Խորհրդային յերկրի վրա կսավառնե պողպատե հսկաների հզոր եսկադրան:

Ն. Սեմաչո

ԼԵՆԻՆԸ ՅԵՎ ԴԻՐԻԺԱԲԼԸ

— Սպասենք, մինչև վոր ունենանք մեր դիրիժաբլները:

Այս իսկական մարգարեական խոսքերը ասել եր Լենինը ինձ հետ խոսելիս մոտ 16 տարի սրանից առաջ: Յեվ բացառիկ վառ կերպով հիշեցի յես այդ խոսքերը Հոկտեմբերյան դաշտում գերմանական «Գրաֆ Ցեպպելին» դիրիժաբլի գալու մոմենտին:

Ներքին հուզմունքով մտածում եյի յես Իլյիչի այդ խոսքերի մասին, վորովհետև «Ցեպպելինի» գալը բնորոշում եր խորհրդային դիրիժաբլների կառուցման սկիզբը, իսկ դա նշանակում եր լենինյան պատգամի իրագործում:

Յեվ հենց այժմ, յերբ մենք ընդունալ ձեռնարկում ենք դիրիժաբլների կառուցման գործին, տեղին կլինի պատմել, թեկուզ համառոտակի, այն մասին, թե վորպիսի հանգամանքներում եր ասել Լենինը այդ խոսքերը:

1914 թ. ոգոստոսն եր: Իմպերիալիստական պատերազմի սկիզբը: Աշխարհի բոլոր ժողովրդները ուղարկված են արյունոտ սպանդանոց: II Ինտերնա-

ցիոնալի առաջնորդների դավաճանությունը: Շովինիզմը և հայրենասիրական ուզարը ընդգրկել են բոլորին: Մեր շրջանում ևս մի քանիսը չդիմացան: Թվում եր, թե կորած ե այն բոլորը, ինչ վոր միջազգային և ուսական պրոլետարիատը նվաճել եյին տասնյակ տարիների համառ ու ծանր պայքարի գնով:

Յեվ ի լրացում այդ բոլորի—սոսկալի լուր բոյլշևիկների համար— Լենինը ձերբակալված ե Գալլիցիայում: Մղձավանջային խոհերը ճնշում են մեզ: Բոլոր մտքերը նրա— Լենինի մասին են: Ձեռք են առնվում բոլոր միջոցները նրան ազատելու համար: Վերջապես, լուր ենք ստանում— Լենինը ազատված ե և յեկել ե Բերն (Շվեյցարիա):

Իսկ մի քանի օրից մենք, վոր ապրում եյինք այն ժամանակ Լոդանում, ստացանք պատերազմի դեմ ուղղված հռչակավոր թեզիսները, վոր գրված եյին Նադեժդա Կոնստանտինովնայի ձեռքով:

Ասես անթափանց խավարի մեջ առկայծած վառ արշալույս հանդիսացան մեզ համար այդ թեզիսները:

Լենինը նախատինքով ե դրոշմում մատնիչներին: Լենինը պայքարի յե կանչում: Լենինը կոչ ե անում բոլոր յերկրների պրոլետարիատին զենքը դարձնել իրենց բուրժուական կառավարությունների դեմ:

Մեծ հուզմունքով կարդում ենք այդ թեզիսները: Այն միտքը, վոր ամեն ինչ չի կորել, վոր Լենինը մեզ հետ ե, բանվոր դասակարգի հետ, արիություն ե ներշնչում մեզ, և մեզանից ամեն մեկը պատրաստ

ե կռիւի մղվել: Յանկուլթյուն ե ծագում շուտով տես-
նվել Իլլիշի հետ, խոսել նրա հետ մեր դրության
մասին և պարզել թեղիսների մի քանի կետերը:

Սեպտեմբերի 9-ին յես և Լոգանի սեկցիայի այլ
յերկու ընկերներ յեկանք Բերն: Գնացինք ընկ. Շկլովս-
կու ընտկարանը, ուր հույս ունեյինք հանդիպել Լե-
նինին: Նրան չգտնելով այնտեղ, վորոշեցինք սպասել:

Սպասում ենք: Զանգ լսվեց: Շկլովսկու յերեխա-
ները վազեցին դուռը բանալու, և անմիջապես լսվեց
Իլլիշի զվարթ ձայնը և յերեխաների ճլվլոցը — Լենինը
խաղում եր յերեխաների հետ: Մենք շտապեցինք մի-
ջանցք — հանդես Լենինին, համբուրվեցինք նրա հետ
և մտանք սենյակ:

Կասկածելով, վոր մեր ժամանումը կապված ե
ինչ-վոր հատկապես կարևոր գործի հետ, Լենինը
ժպտալով հարցրեց աշխույժ տոնով՝

— Դե, պատմեցեք - տեսնեմ, ինչո՞ւ յեք շնորհ
բերել:

Նա սնդիկի նման կենդանի յեր, առույգ ու
յեռանդուն, նրա դեմքը վողեւորված եր:

Յես ասացի՝

— Յեկել ենք ձեզ հետ տեսնուիլու:

— Միմյն, — արտասանեց Լենինը, ասես դժգոհ:
Այն ժամանակ յես ավելացրի.

— Վոչ միայն տեսնուիլու, այլ և խոսելու թեղիս-
ների մասին:

— Դա արդեն այլ բան ե: Դա լավ ե: Ափսոս,
վոր յերեկ այստեղ չեյիք: Մենք մտքերի փոխանա-
կություն ունեյինք թեղիսների մասին, և հենց յերեկ
յերեկոյան Սամոյլովը տարավ նրանց Ռուսաստան:

Յեկ իսկույն դիմեց ընկ. Շկլովսկուն, խնդրելով
հենց նույն յերեկո հավաքել սեկցիան:

Նույն օրը, յերեկոյան ժամը 7-ին, մենք հավաք-
վեցինք մի փոքրիկ կաֆեյում Լենգասսշտրասսե փո-
ղոցի վրա: Ներկա եյին — Լենինը, Նադեժդա Կոնս-
տանտինովնան, Շկլովսկին, Զինան, Կորնըլյումը,
Դ. Զ. Շկլովսկայան և մենք — լոգանցիներս:

— Դե, պատմեցեք, — ասաց Լենինը:

Մտքերի փոխանակությունից հետո յես խոսք
վերցրի թեղիսների յոթերորդ կետի դրութեններից
մեկի առթիվ, ուր սկզբում մոտավորապես ասված եր
պատերազմող բոլոր բանակների խրամատներում հա-
կապատերազմական թռուցիկներ տարածելու անհրա-
ժեշտության մասին (այդ թեղիսները առաջին ան-
գամ հրապարակված են Լենինի յերկերի XVIII հատո-
րում «Հեղափոխական սոցիալ-դեմոկրատիայի խնդր-
ները յեվրոպական պատերազմում» վերնագրով, բայց
այդ խոսքերը այնտեղ չկան): Յես համարում եյի,
վոր մեր պայմաններում դա գործնականորեն անի-
րագործելի յե, և ասացի, ծիծաղելով — «այ, յեթե
մենք ունենայինք մեր դիրիժաբլները, ինչպես զեր-
մանացիք, այն ժամանակ մենք կհեղեղեյինք խրա-
մատները մեր թերթիկներով: Այլապես — դա սոսկ
ֆանտազիա յե»:

Վլադիմիր Իլիչը, վոր այդ միջոցին ման եր գալիս յետ ու առաջ կաֆեյի փողբիկ սենյակով, ձեռքերը գրպանը դրած, այդ խոսքերը լսելով, նուրբ ժպտաց։ Նա վոչինչ չսասաց իմ առարկության առթիվ, և յետ այն ապավորությունը ստացա, վոր նա այդ առարկությունը համարեց վոչ եյակաւն։

Սակայն, դրա պատասխանը յետ ստացա, բայց արդեն մի ամիս անց։

Հոկտեմբերի 11-ին Լենինը յեկավ Լոզան այն նպատակով, վորպեսզի աննկատելի կերպով ներկա գտնվի Պլեխանովի զեկուցմանը պատերազմի մասին, վոր կազմակերպել էին մենշևիկները միայն իրենց համախոհների համար։ Նրա հետ միասին յեկան ընկ. ընկ. Զինովյեվը, Իսենսա Սումանդը, Կոլլենկոն, Շկլովսկին և Ռոզմիրովիչը։

Լենինի առաջարկով, մենք կայարանից հեռացանք վոչ խմբովին, վորպեսզի չգրավենք մեր վրա պատահաբար մեզ հանդիպող մենշևիկների ուշադրությունը. նա յերկյուղ եր կրում, վոր Պլեխանովը կիմանա իր գալու մասին և կհրաժարվի զեկուցումից։

Յետ գնում էյի Լենինի հետ։ Նա խորասուզված եր մտքերի մեջ։ Յերեկ նրան հուզում եր ապագա հանդիպումը Պլեխանովի հետ։

Մի քանի ժամանակից, յետ խախտելով լուրթյունը, հարցրի.

— Տեղեկություն ունե՞ք, արդյոք, վոր Թեգիսները Ռուսաստանում ստացվել են։

Լենինը պատասխանեց.

— Այո, Ստոկհոլմից հաղորդեցին, վոր Թեգիսները ստացվել են Պիտերում, — և ինձ համար միանգամայն անսպասելի կերպով սասց։

— Հա, գիտե՞ք, յետ այն տողերը ջնջեցի։

Նա այդ սասց, կարծես շարունակելով սկսված խոսակցությունը։ Յետ իսկույն կռահեցի, վոր դա պատասխան եր իմ այն առարկությանը Թեգիսների յոթերորդ կետի դրույթի առթիվ, վոր յետ արտահայտել էյի Բերնում մի ամիս առաջ։

Լենինը նայեց ինձ, ամուր կոծկելով աջ աչքը, և խորամանկ ժպիտով ավելացրեց.

— Այո, սպասենք, մինչև վոր կունենանք մեր դիրքաբաշխումը։

Այդ խոսքերը անջնջելի դրոշմվեցին հիշողությանս մեջ։

Այժմ, յերբ մտածում ես այդ մասին, խորը հավատացած ես, վոր նույնիսկ այն ոռակալի պահին Լենինի հանճարեղ գլխում կար այն պարզ միտքն ու հավատը, վոր իմպերիալիստական պատերազմը կվերածվի քաղաքացիական պատերազմի, վոր պրոլետարիատի հաղթանակը անխուսափելի յե, վոր իշխանությունը կլինի բոյլշևիկների ձեռքում և այն ժամանակ մենք կունենանք մեր դիրքաբաշխումը։

Լենինի մարգարեությունը իրագործվեց։

Մենք ընդհուպ մոտենում ենք խորհրդային դիրքաբաշխման կառուցմանը, և շուտով Խորհուրդների յեր-

կրի վրա ճախրելու յեն հսկաները, կռապելով իրար
Խորհրդային Միութեան ամենահեռավոր տարածու-
թյունները:

Լենինի ավելի քան 16 տարի սրանից առաջ աված
պատգամը իրագործելու համար մենք պետք է ձեռ-
նարկենք հսկաների՝ Լենինի անվան եսկադրայի կա-
ռուցմանը: Այս կոչով եմ դիմում յես մեր Միութեան
առաջավոր ուղարնիկ - բանվորներին և կոլտոցնիկ-
գյուղացիներին, իսկ առաջին հերթին Մոսկվայի և
Լենինգրադի պրոլետարիատին և կարմրագրոշ Լենին-
յան կոմյերիտմիութեանը, հին պողպտլշիկներին —
Լենինի զինակիցներին, հին բոյլշեիկների ընկերու-
թեանը, և առաջադեմ եմ հարկածային կարգով
միջոցներ հավաքել զիրիժաբլների՝ Լենինի անվան
եսկադրա կառուցելու ֆոնդի համար:

Ֆ. Իլյին

ԴԻՐԻՃԱԲԸ ՅԵՎ ՆՐԱ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒ- ԹՅՈՒՆԸ

ԽՍՀ Միութեան անժայրածիր տարածութեանները
ստիպում են ամբողջութեամբ ոգտագործել հաղոր-
դակցութեան բոլոր հնարավոր սիջոցները՝ մշտական
կապ հաստատելու համար կուլտուրական կենտրոն-
ների և հեռավոր ծայրագավառների միջև:

Բավարար քանակութեամբ հաղորդակցութեան ճա-
նապարհների, կապի արագ ու հարմար միջոցների
բացակայութեանը, տարվա յերկարատե ժամանակա-
շրջաններում իրենց վարչական-տնտեսական կենտրոն-
ներից կտրված բազմաթիվ ոայոնների առկայութեանը,
առհասարակ շատ քիչ ուսումնասիրված կամ չուսում-
նասիրված ոայոնների առկայութեանը — այդ բոլորը
պահանջում են անհապաղ գործադրել հաղորդակցու-
թեան այն բոլոր միջոցները, վոր կարող է աալ ժա-
մանակակից տեխնիկան:

Այդ միջոցների թվում ամենից ավելի աչքի ընկ-
նող տեղերից մեկն է գրավում զիրիժաբլը: Դիրի-
ժաբլի հետ շատ դեպքերում չի կարող մրցութեան

մտնել հաղորդակցութեան գոյութեան ունեցող միջոցներից և վոչ մեկը:

Դիրքիժաբլի հիմնական առավելութիւններն են — նրա մեծ չափով բեռներ բարձրացնելը, թռիչքի յերկարատե լինելը, գիշերային թռիչքներ կատարելը, միգամած յեղանակով և ցած ամպերի միջով թռչելը:

Դիրքիժաբլով տեղափոխութիւններ կատարելու արագութիւնը ներկայումս հասնում է 128 — 140 կիլոմետրի՝ մի ժամվա մեջ: Արագութեան խնդրում դիրքիժաբլը յետ ե մնում միայն սավառնակից, սակայն թռիչքի յերկարատեութեան, ծանրութիւններ բարձրացնելու և անվտանգութեան կողմից նա զգալի չափով դեռազանցում է սավառնակին:

Դիրքիժաբլը ունի, անշուշտ, և թերութիւններ: Դիրքիժաբլները թռիչքը կատարվում է չափազանց դժուր և անվտանգ պայմաններում: Զրաժինով:

Իսկ մոտորները սովորաբար գործում են առաջնակարգ բենզինով — ավիացիայի համար գործադրվող բենզինով, — ուստի և հրդեհի տեսակետից դիրքիժաբլը գտնվում է բավականին վտանգավոր պայմանների մեջ: Սակայն այդ պակասութիւնը արդեն վերացվում է: Դիրքիժաբլը հրդեհից անվտանգ դարձնելու հարցում մեծ քայլեր ե արել Ամերիկան, վորը փոխարինել է ջրածինը հելիյ կոչված գազով: Այդ գազը համարյա հավասար է ջրածնին իր բարձրացնող ուժով, բայց նա չի վառվում: Դրա հետ միաժամանակ աշխատանքներ են կատարվում՝ բենզինով

աշխատող մոտորները փոխարինելու նավթով աշխատող մոտորների:

Այդ փորձը մենք պետք է հաշիւ առնենք: Ինքնըստինքյան հասկանալի յե, վոր մեզանում հելիյ կճարվի և այն վայրկյանից, յերբ մենք կգրտենք նրա տեղը, մենք պետք է հոգանք արդյունաբերական յեղանակով ձեռք բերելու այն և համապատասխան պաշարներ կուտակելու:

Դիրքիժաբլի մյուս բացասական կողմն է հանդիսանում դիրքիժաբլը շահագործելու համար անհրաժեշտ շինութիւնների թանգութիւնը — ելլինգների (այսինքն հատուկ ընդարձակ շենքերի, ուր գտնվում է դիրքիժաբլը յերկարատե կայանների դեպքում և ուր նա վերանորոգվում է), կապող կայմերի (դիրքիժաբլների ժամանակավոր կայանի համար) և այլն:

Սակայն ելլինգները անհրաժեշտ են միայն ուղեգծերի վերջնական կետերում, իսկ միջանկյալ կետերի սարքավորումը շատ ավելի էժան է: Մեր նշված ուղեգծերի հսկայական յերկարութեան պայմաններում դիրքիժաբլների ոգտագործումը առևտրականորեն վրովին կարդարացնի իրեն:

ԴԻՐԻՃԱԲԼԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ ՅԵՎ ՆՐԱ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ

Դիրքիժաբլը սովորաբար բաղկացած է երեք մեծ բալունից, կարճ բութ գլխով և յերկար, սրածայլ վեր-

շաւորությամբ: Ուրում ավելի կայուն դարձնելու համար բալլոնի յետի ծայրին ամրացնում են այսպես կոչված ստաբիլիզատորներ—խաչաձև հարթությունների ձևով, վորոնք հնարավորություն են տալիս դիրիժաբլին ուղղահայաց դրություն ընդունելու:

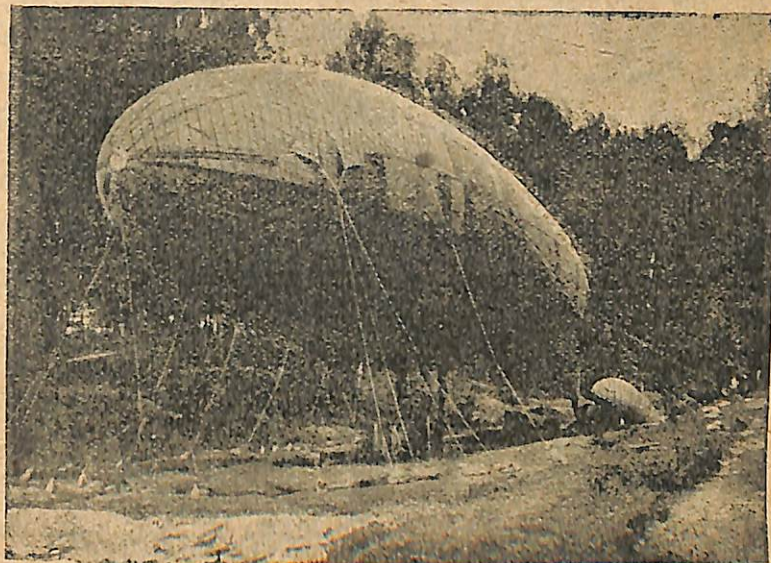
Դիրիժաբլի բալլոնը շինվում է հաստ կրկնակի կտորից կառուցուկե շերտով և պաշտպանվում է արևի ճառագայթների վնասակար գործողությունից նրանով, վոր կտորը ծածկվում է հատուկ բաղադրության նյութով, վորը պարունակում է ալյումինի:

Դիրիժաբլը պահվում է ուրում շնորհիվ նրա պարկի մեջ յեղած գազի բարձրացնող ուժի:

Դիրիժաբլները կառավարվում են ուղղության և բարձրության ղեկերի ոգնությամբ, վորոնք սարքված են, հարթությունների (ստաբիլիզատորների) շարունակության ձևով, պարկի առջևի մասում և արտաների (պոդպասե պարանների) ոգնությամբ կապված են շոտրվաղների (ղեկի անիվների) հետ, վորոնք տեղավորված են գոնդոլում: Դիրիժաբլի բարձրանալու և իջնելու ժամանակ գազով և ոգով կառավարելը կատարվում է նույնպես գոնդոլից հատուկ զազային և ոգային կլապանների ոգնությամբ:

Դիրիժաբլը կառավարելու, այսինքն շրջադարձ **կատարելու, բարձրանալու և իջնելու** համար ոգավում են հորիզոնական և ուղղահայաց ղեկերով: Հորիզոնական ղեկերը կարգավորում են բարձրությունը, իսկ ուղղահայացները ծառայում են շրջադարձի համար:

Բարձրանալով մթնոլորտի վերին շերտերը, ուր ոգը ավելի նոսր է և, հետևաբար, արտաքին ճնշումը պակասում է, դիրիժաբլը սկսվում է փքվել, վորովհետև գազը լայնանում է: Վորպեսզի բալլոնը չպայթի, գազի մի մասը բաց են թողնում նրա միջից: Վորժան ավելի բարձր պետք է բարձրանա դիրիժաբլը,

Նկ. 1. «Московский Химик-Резинщик» դիրիժաբլը:

այնքան ավելի բալլաստ է դուրս գցվում նրա միջից, վորպիսին ամեն մի թռիչքի ժամանակ վերցնում են: Բալլաստ են ծառայում ավազը և ջուրը: Զրի առավելությունը կայանում է նրանում, վոր ավազը կարող է ընկնել մոտոռների մեջ և փչացնել նրանց:

Ցած իջնելիս, դիրիժաբլը, վոր բարձրանալիս բաց եր թողել դադը, փոխում ե իր ձևը, վորից նա կարող ե կտարվել-կիսվել: Այդ պատճառով, դիրիժաբլի պարկի մշտական ձևը պահպանելու համար շինված ե հատուկ սարքավորում, վորը բաղկացած ե պարկի ներսում գտնվող փոքրիկ բալլոնից, այդ փոքրիկ բալլոնը հասուկ խողովակով (շլանգով) միացած ե ողային վեների յատորի հետ, վորի ոգնությամբ բալլոնի մեջ կարելի յե ող մացնել և այդպիսով պահպանել պարկի ձևը: Այդպիսով հավասարվում ե դիրիժաբլի ծավալը:

Այդպես, գործի դնելով դեկերը, բալլաստը և հարկավոր դեպքում դադը բաց թողնելով, սլիւտը կառավարում ե դիրիժաբլը:

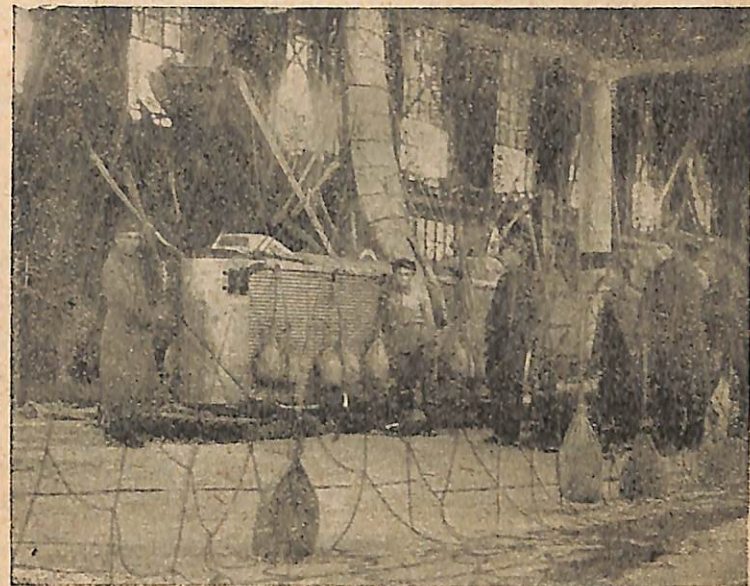
Կառավարվող ողային նավերը (դիրիժաբլները) բաժանվում են փափուկ, կիսահոշտ և կոշտ դիրիժաբլների:

ՓԱՓՈՒԿ ԳԻՐԻԺԱԲԼՆԵՐ

Փափուկ դիրիժաբլները բաղկացած են կտորեղենից պատրաստած պարկից, վորը անմիջականորեն լեցված ե գազով: Գոնդուրը (նավակը) կախ ե տրվում հենց պարկից:

Սովորաբար փափուկ դիրիժաբլները մեծածավալ չեն (10.000 խորանարդ մետրից վոչ ավելի) և ունեն սակավուժ մոտոր, այս պատճառով ել նրանց արագությունը բավականին թույլ ե, սակայն դժար չափով բարձր ե ամեն մի արագընթաց յերկաթուղային

գնացքից: Բեռնաբարձման կարողությունը և թռիչքի տևողականությունը նույնպես առանց վայրեջքի բավականաչափ սահմանափակ են, և այս պատճառով նրանք չեն կարող ոգտագործվել ապրանքատարության յերկարատև թռիչքների համար:

Նկ. 2. „Московский Химик-Резинщик“-ի գոնդուր:

Սովորաբար փափուկ դիրիժաբլները կատարում են փոքրիկ առաջադրանքներ ողի մեջ և, զլխավորապես, նրանց վրա սովորեցնում և պատրաստում են համապատասխան կադրեր, մեծածավալ դիրիժաբլների վրա աշխատելու համար:

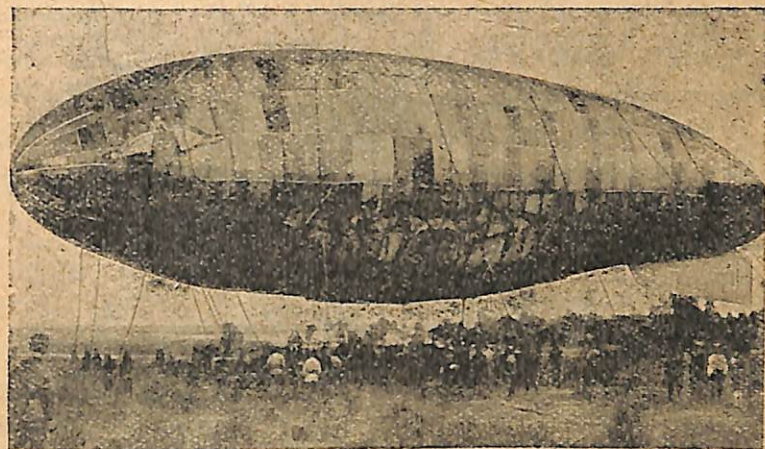
Վորպես ուղևորներ այդ սխառմի դիրիժաբլների (ընդհանրապես նրանք բոլորն էլ շատ կամ քիչ նման են իրար), բերենք այստեղ.

„Московский Химик-Резинщик“, վորը թռչում էր մեզանում 1926—1928 թվականներին, և „Комсомольская Правда“, վորը 1930 թ. աշնանը թռիչքներ էր կատարում Մոսկվայի ռայոնում:

Այդ յերկու դիրիժաբլներն էլ կազմել ու շինել է մի մարդ, ինժիներ Պ. Վ. Փոմինը և նրանց տարբերությունը կայանում է նրա մեջ, վոր առաջին դիրիժաբլը շինված է գործարանում և ունի 105 ձիու ուժի ֆիատ մոտոր, իսկ յերկրորդը ունի 185 ձիու ուժի Б.М.В. մոտոր և շնորհիվ այդ հանգամանքի դիրիժաբլը և՛ ավելի արագընթաց է, և՛ ավելի լավ է կառավարվում:

Յեթն յերկու տարվա շահագործման ընթացքում „Московский Химик-Резинщик“ դիրիժաբլը կատարել է 24 թռիչք, „Комсомольская Правда“-ն յերկու ամսվա ոգտագործման ընթացքում կատարել է ավելի քան 30 թռիչք, չնայած վոր նրա ոգտագործման պայմանները շատ ավելի վատ են յեղել (իջնելու տեղը ձորի մեջ, բաց յերկնքի տակ, առանձին կանոնավորիչ աշխատանքների ձգձգումը՝ կտուրի բացակայության պատճառով, գազի, հրանյութերի, բոլոր ոժանդակիչ իրերի մատակարարման անկարգ դրությունը, ինքնուրույն կոմանդայի բացակայությունը, վորի պատճառով խանգարվում էին թռիչքները և այլն):

Այս յերկու դիրիժաբլների ոգտագործման փորձը ցույց տվեց, վոր այդպիսի փոքրածավալ դիրիժաբլները, եժան և հասարակ լինելով ըստ կառուցվածքի, կարող են լավ արդյունքներով ոգտագործվել թռչող կազմ և սպասարկող պերսոնալ (կոմանդա) պատրաստելու համար:

Նկ. 3. „Комсомольская Правда“ դիրիժաբլը:

ԿԻՍՍԱԿՈՇՏ ԴԻՐԻՇԱԲԼՆԵՐ

Կիսակոշտ դիրիժաբլը միջին աեղն է բռնում փափուկ և կոշտ դիրիժաբլների միջև և տարբերվում է առաջինից նրանով, վոր նրա պարկի ներքևի մասի ամբողջ ուղղությամբ ներսի կողմից անցնում է մի մետաղյա ձող, վորը կոչվում է կիլ և հնարավորություն է տալիս ծավալը մեծացնելիս ավելի համաչա-

փորեն կարգավորել բեռնավորումը դիրիժաբլի ամբողջ մակարդակի վրա և անմիջապես կապել նավակը կելին (հետևաբար՝ նաև պարկին)։ Արտաքին կախվածքի (նավակը և այլն) վոչնչացումը ավելացնում է դիրիժաբլի թռիչքի արագությունը։

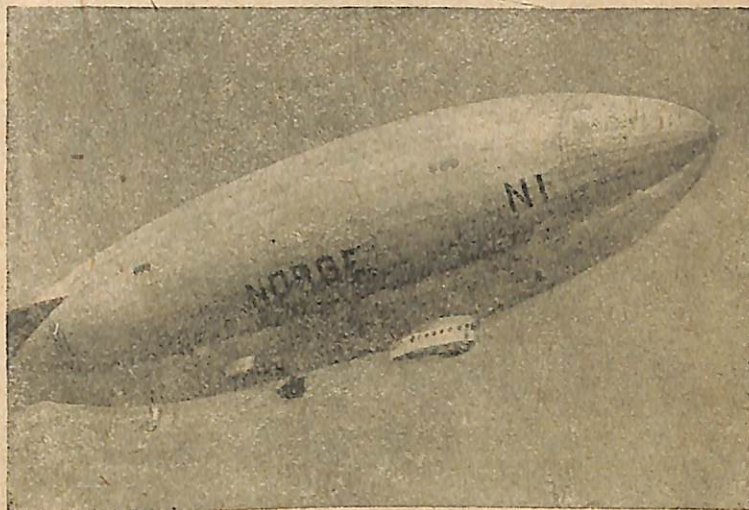
Բացի այդ, մեծ ծավալը հնարավորություն է տալիս հանելու ընդհանուր նավակի միջից մոտորները, սարքելու նրանց առանձին-առանձին և այսպիսով ստանալու ավելի մեծ ուժ է, հետևաբար՝ նաև արագություն։

Կիսակոշտ ողանավի պարկը նույնպես, ինչպես փափուկ դիրիժաբլինը շինվում է ուտինե նյութից (պերկալ), վորը հիմնականում կրում է ամբողջ ծանրությունը։

Կիսակոշտ դիրիժաբլներին դիտարկող ներկայացուցիչներից մեկն է հանդիսանում Իտալիան հանձինս կոնստրուկտոր Նոբիլեյի, վորը թռիչքներ կատարեց իր դիրիժաբլներով զեպի Հյուսիսային բևեռը 1928 թ.։

Իտալիայում կառուցվել են մի ամբողջ շարք կիսակոշտ ողային նավեր, սկսած 1.010 խորանարդ մետր ծավալից մինչև 51.000 մետր, վորի շինությունը, սակայն, չավարտվեց, վորովհետև 1928 թվականի նավակոծությունից հետո Հյուսիսային բևեռում, Նոբիլեյի գործառնում դադարեցին աշխատանքները։ Իտալական կիսակոշտ դիրիժաբլները շատ լավ արագություն ունեյին, օրինակ — «Նորգե» նավը, վորով Նոբիլեն 1926 թ. թռավ Հոտմից Լենինգրադի և Շպիցբերգենի վրայով զեպի Ալյասկա, ունենալով 18,500 խորա-

նարդ մետր ծավալ, մի ժամվա մեջ 100 կիլոմետր տարածություն էր կտրում, իսկ «Գրաֆ Ֆեպպելին» կոշտ դիրիժաբլը, վոր 1930 թվի սեպտեմբերի 10-ին թռել էր Մոսկվա և ավելի մեծ ծավալ և ուժ ունեւր, թռչում էր միայն 128 կիլոմետր մի ժամում։ Չպետք է մոռանալ և այն, վոր կիսակոշտ դիրիժաբլների շի-

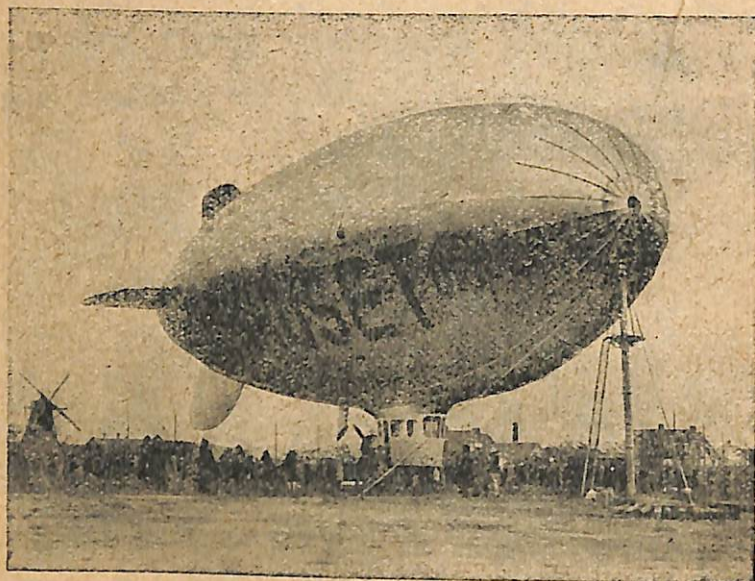

Նկ. 4. Կիսակոշտ №1 սխեմա՝ դիրիժաբլը։

նությունը շատ ավելի եժան է նստում, քան կոշտ դիրիժաբլներինը։

Արժե յերկու խոսքով կանգ առնել գերմանական կիսակոշտ դիրիժաբլների վերջին տիպերի վրա, վորոնք ոգտագործվում են ուսուցանելու, վարժման և

փոքրիկ հանձնարարություններ կատարելու համար՝
Թվում էր, թե՛ կառուցանելով այնպիսի հսկա ղիրի-
ժաղներ, ինչպես «Գրաֆ Յեպպելին» ե, վորը ունի
105.000 խորանարդ մետր ծավալ (Պ.Ս. — 127) և
Պ.Ս. — 128, վորի ծավալը հավասար է 150.000 խո-
րանարդ մետրի, — այլևս կարիք չկա փոքրիկ ղիրի-

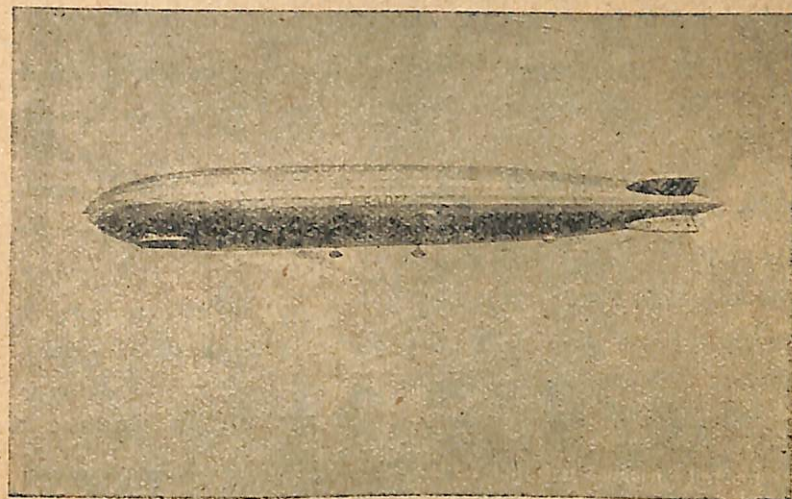

Նկ. 5. Կիսակոշտ Դ. Օ. № 29 սխեմի ղիրիժաղը:

ժաղներ կառուցելու: Սակայն Գերմանիան չինում է
զրանց, վորովհետև զրանք ունեն մի շարք արժանիք-
ներ: Դրանցից ամենաբնորոշ ղիրիժաղներն են,
P.K. — 27, իր 1435 խորանարդ մետր ծավալով,

35 ձիյու ուժ ունեցող յերկու Անգանի մոտորով,
10 ժամվա հրանյութի պաշարով և թռիչքի 2000 մետր
բարձրությամբ:

Պ.Ս. — 28, ունի 1800 խորանարդ մետր ծավալ,
80 ձիու ուժի Միմենսի մի մոտոր, թռիչքի արագու-
թյունն է 90 կիլոմետր մի ժամում: Այս ղիրիժաղը

Նկ. 6. «Գրաֆ Յեպպելին» կոշտ սխեմի ղիրիժաղը:

1930 թ. ընթացքում ավելի քան 200 թռիչք է կա-
տարել, վորոնց ընդհանուր տեղումը թյունը հավասար
է 600 ժամի:

Պ.Ս. — 29, ունի 2200 խորանարդ մետր ծավալ
և 100 ձիյու ուժ ունեցող Միմենսի մի մոտոր, շին-
ված է Շվեյցարյի պատվերով: Այդ փոքրիկ ղիրի-

ժաբլներին համար հատկապես շինվեց կայմի քակվող կապ, վորի կոնստրուկցիան շատ պարզ է և վորը թույլ է տալիս պահել դիրիժաբլը բացողյա, առանց ելլինգ մտցնելու: (Տես նկ. 5):

ԿՈՇՏ ԴԻՐԻԺԱԲԼՆԵՐ

Իր կոնստրուկցիայով կոշտ դիրիժաբլը խիստ տարբերվում է մեր քննած սխառեմներից:

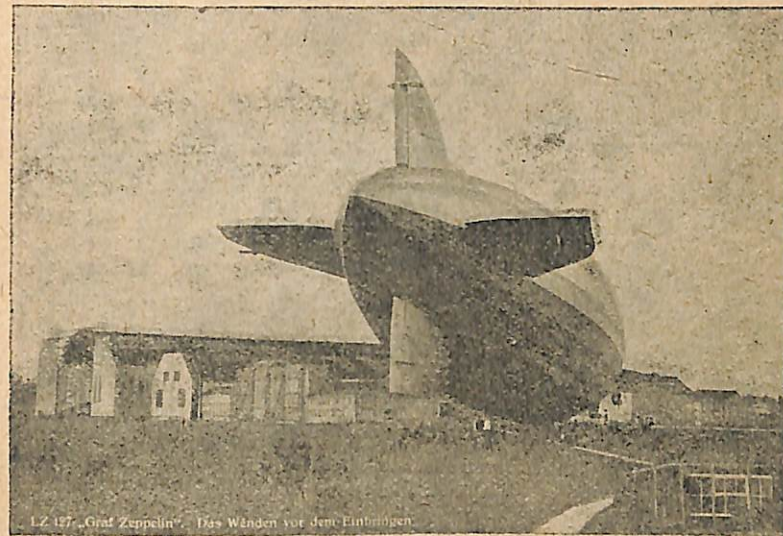
Կոշտ դիրիժաբլի հիմնական և գլխավոր մասը կազմում է մետաղյա կարծր կարկասը, ցանցաձև ափսի:

Կոշտ դիրիժաբլի մեջ կտորը ծառայում է ձև տալուն, անմիջական բեռնավորում գազից նա չի կրում: Ներսի կողմից կարկասը բաժանված է մի շարք հատվածների, վորոնց մեջ տեղավորված են գազային բալլոնները, վորոնք սակայն այս դեպքում ռեզինապատ կտորից չեն շինված:

Կարկասի վարի մասից, առջևի կողմից կախում են վարելու և ճանապարհորդների գոնդոլները և ապա կարկասի ծայրից մինչև դեկը համաչափ, շախմատային կարգով դիրիժաբլի այս և այն կողմից կախում են մոտորների գոնդոլները, վորոնց թիվը վերջին դիրիժաբլների մեջ հնգից չի անցնում:

Կոշտ դիրիժաբլների գլխավոր կառուցողն է հանդիսանում «Յեպպելին» ֆիրման, վորը արդեն յերեսուն տարի պարապում է դիրիժաբլներ շինելով, Մեծ ուշադրություն է դարձնում կոշտ դիրիժաբլներ շինե-

լու վրա Ամերիկան, վորը տվել է պատվերներ փորձական օրինակներ շինելու համար Յեպպելին ֆիրմային և հրավիրել է մի շարք գերմանական ինստրուկտորներ Ամերիկայում աշխատելու համար: Անգլիայում նույնպես շինում են կոշտ դիրիժաբլներ, վոր սակայն աննշան արդյունք է տալիս, վորովհետև

Նկ. 7. «Յեպպելին» դիրիժաբլի դեկերը:

անգլիացիները դեռևս չունեն անհրաժեշտ փորձառությունը:

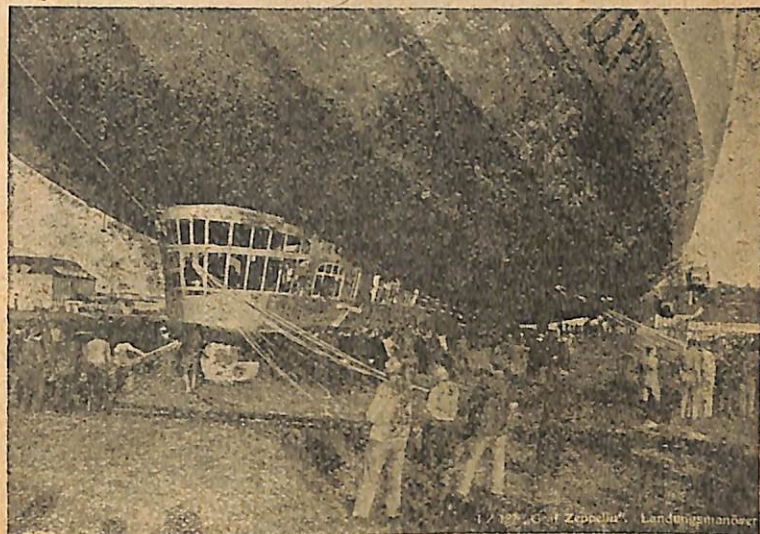
Մեծածավալ կոշտ դիրիժաբլների հիմնական արժանիքն են կազմում և նրա ահագին բեռնաբարձունակությունը, վոր հասնում է մի քանի տասնյակ տոն-

հասանելի, և թուիչքի մեծ արագությունը, վոր հասնում է 140 և ավելի կիլոմետրի մի ժամվա մեջ: Այդ բոլոր հատկությունները անփոխարինելի մի միջոց են դարձնում հաղորդակցության համար այս տիպի զերիթաբլը մեր պայմաններում, վերահղ զգալի չափով, բացակայում են հաղորդակցության ճանապարհները:

Վերջին տիպերի զերիթաբլների հատկությունները պարզվում են հետևյալ աղյուսներից.

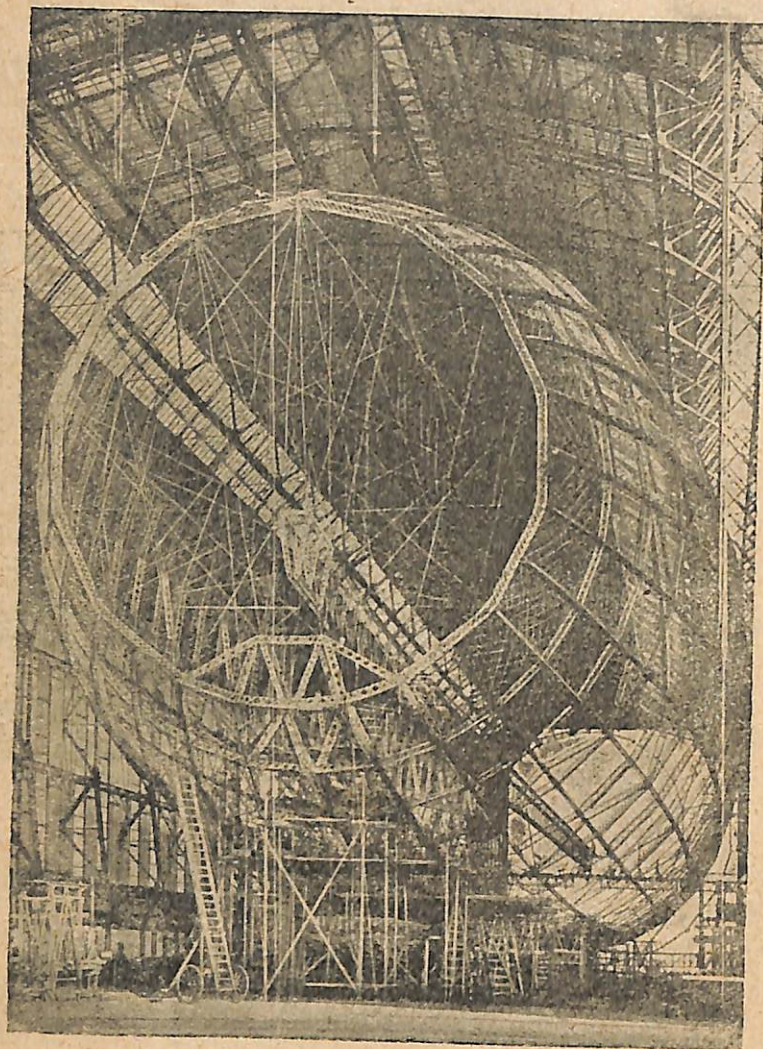
Ցուցանիշներ զերիթաբլների	Զերիթաբլներ			
	«Գրաֆ Յեպպելին»	«P.—105» Անգլիա	Ամերիկա	Մ.Ա.—18 Գերմանիա
Ծավալը խորանարդ մետրերով	105,000	141,000	184,000	150,000
Ցերկարությունը մետրերով	235	220	239	237
Տրամագիծը մետրերով . . .	30,5	40,3	40,5	38,0
Բեռնաբարձունակությունը տոննաներով	83,2	155	182,5	139
Ոգտակար բեռնավորում տոննաներով	15	24	33	25
Մոտորների ուժը ձիաճաշով	2,650	3,250	4,800	4,800
Մեծագույն արագությունը մի ժամում	123	111	140	140
Արագությունը հավաքակետ մի ժամում	117	101	120	120
Գրքծողության ռադիուսը կիլոմետրերով	10,000	6,000	17,000	14,000
Թռիչքի տևողությունը ժամերով	85,5	59,2	141,7	116,6
Թռիչքի տևողությունը օրերով	3,5	2,5	6,0	5,0

Զերիթաբլների ոգտագործման փորձ ներկայումս ամենից շատ ունեն գերմանացիները: Դրանով պետք է բացատրել այն փաստը, վոր չնայած թռիչքների կատարման անբարենպաստ յեղանակին, վերջին տարիներս գերմանացիների վոչ մի թռիչքը ադետալի հետևանք չի ունեցել: Այսպես, 1928 թվականի վեր-

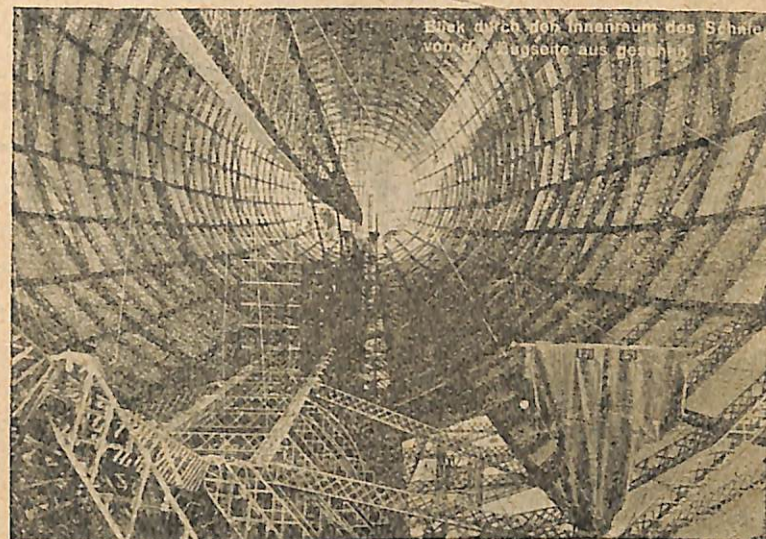
Նկ. 8. «Յեպպելին» զերիթաբլի դնողուլը

շում «Գրաֆ Յեպպելին» կատարեց նշանավոր թռիչք Յեվրոպայից Ամերիկա 111 ժամվա ընթացքում, ըստ վորում թռիչքի ժամանակ նա մի լանի անդամ ընկել է յեղանակի անյերհակայելի դժվար պայմանների մեջ և դարձյալ հաղթող է հանդիսացել:

Նկ. 9. «Ցեպպելին» գերեզմարի դուբալումինե կարկասը:

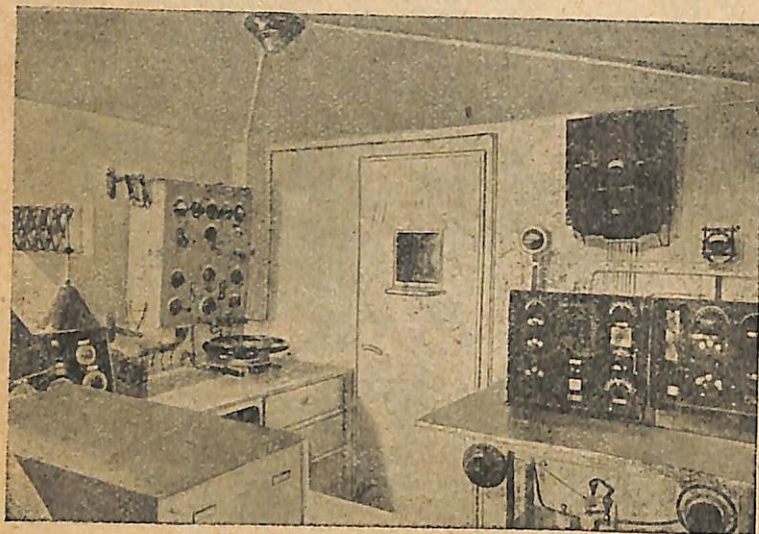
Այդ թուիսին մասնակցել են 62 մարդ, գերեզմարը ունեցել է 5 տոննա պոստ: Նույն գերեզմարը 1929 թվի վերջում կատարեց աշխարհաշուրջ ճանապարհորդություն, ունենալով միմիայն յերեք ընդմիջում՝ հետևյալ մարշրուտով՝ Ֆրիդրիխսհաֆեն — Տոկիո (դադար) — Լոս-Անժելոս (դադար) — Նյու-Յորք

Նկ. 10. «Ցեպպելին» գերեզմարի կարկասի ներքին տեսքը՝ հաղորդակցության վերի և վարի մուտքով:

(դադար) — Ֆրիդրիխսհաֆեն: Որինակ՝ Ֆրիդրիխսհաֆեն — Տոկիո տարածությունը, վոր հավասար է 12.000 կիլոմետրի, նա կտրել է առանց իջնելու 101 ժամում:

Ամբողջ այդ աշխարհաշուրջ ճանապարհորդությունը — մոտ 35.500 կիլոմետր, — կատարվել է 12 որվա մեջ, իսկ նման մարշրուտի նորմալ ընթացքի համար պահանջվում է 50 որ: Մոսկվա — Տոկիո ճանապարհը խել է ընդամենը 3,5 որ, այնինչ ճեպընթաց գնացքով դրա համար հարկավոր կլինեն 14 որ:

Նկ. 11. Ռադիո-կարինա դերիժարում:

ԴԻՐԻԺԱՐԼԸ, ՎՈՐՊԵՍ ՇԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒՅՁԱՆ ՄԻՋՈՑ

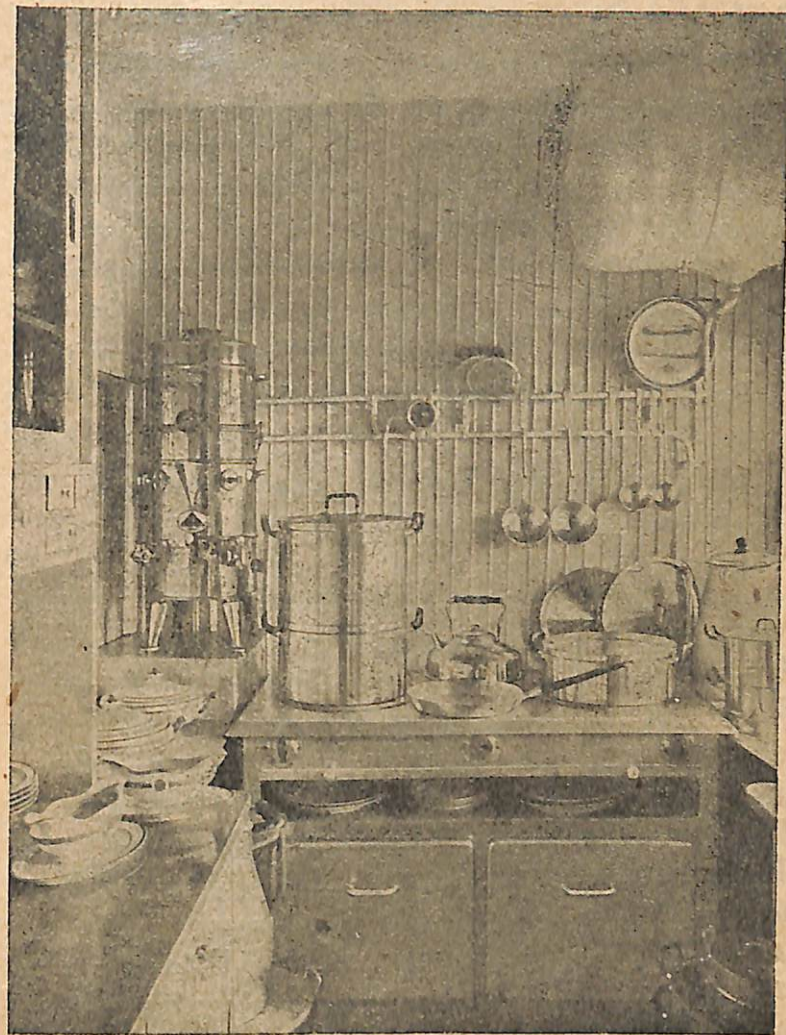
Կառավարվող ոդագնացության հսկայական նվաճումները ստիպում են լրջորեն զբաղվելու մեր Միության մեջ ուժեղ դիրիժաբլներ մտցնելու հարցով: Լինելով յերկրաշնչի մի վեցերորդ մասը,

ունենալով անագին ու բուրբուլին չուսումնասիրված յերկրամասեր Հյուսիսում և Սիբիրում, մեր Միությանը չի կարող անտես առնել հաղորդակցության այնպիսի կարող միջոցը, վորպիսին դիրիժաբալն ե: Նլ չխոսած այնպիսի մարշրուտների մասին, ինչպիսին են՝ Մոսկվա — Կոնստանտինապոլ, Մոսկվա — Կովկաս, Մոսկվա — Թուրքեստան — Պարսկաստան, մենք այժմ իսկ լրջորեն պիտի զբաղվենք Մոսկվա — Ծայրագույն Արևելք — Սախալին — Կամչատկա գծի կազմակերպությամբ՝ իր բազմաթիվ ճյուղավորություններով դիտավոր գծից դեպի այս կամ այն կողմը: Սիբիրը թագցրած ունի անհաշիվ հարստություններ, վորոնց հենց այժմ իսկ պետք է մտցնել յերկրի ինդուստրիան ընդհանուր հաշվեկշռի մեջ: Մինչդեռ ճանապարհների բացակայությունը խանգարում է մինչև իսկ ուսումնասիրել պատշաճ ձևով յերկրի հարստությունները: Բացի այդ, արդեն այն հանգամանքը, վոր ամբողջ տարվա ընթացքում հնարավոր է կապ պահպանել ծայրագավառների և կենտրոնների միջև, անագին նշանակութուն ունի: Դիրիժաբլներով մշտական կապ կարգավորելու դեպքում կարելի յե հարց դնել կուսական շրջաններում գաղութավայրեր հաստատելու, նրանց հարստությունները սոցիալիստական շինարարության համար ոգտագործելու մասին: Առաջին հերթին դիրիժաբլների հաղորդակցության գծեր ծրագրվում են այսպես. Գայլչիկա — Բուլուն — Նովոկոլիմսկ — Գայլչիկա — Տու-

բուխանակ — կրանոյարակ — Իրկուտակ — Իմինակ, Յա-
կուտակ — Վեբնոյանակ — Նովո-Կոլիմսկ և Յակուտակ —
Բուլուն: Ինչպէս ցույց են տալիս տնտեսական հաշ-
վարկութիւնները, այդ գծերի վրա սլափ աշխատեն
80—100,000 խորանարդ մետրից վոչ պակաս ծավալ
ունեցող դիրիժաբլներ, վորոնք կարող են վերցնել
իրենց վրա 10—15 տոննա ոգտակար ծանրութիւն և
առանց իջնելու անցնել 6—8000 կիլոմետր տարա-
ծութիւն:

Մենք փորձառութիւն դեռ բոլորովին չունենք դի-
րիժաբլները յերկար տարածութիւնների վրա՝ վորպէս
հաղորդակցութեան միջոց գործադրելու մեջ, բայց
միևնույն ժամանակ գերմանացիների մեր աչքի առաջ
կատարած փորձերը 11—12,000 կիլոմետր տարածու-
թիւններ կտրելու գործում ստիպում են մեզ արա-
գացնել բոլոր նախապատրաստական աշխատանքները
դիրիժաբլներ շինելու հարցում, վորպէսզի սեփական
շահագործման փորձով ընդարձակենք դիրիժաբլների
գործադրութեան շրջանակները: Մեր բերած որի-
նակը Գերմանիայից Տոկիո ճանապարհորդելու մա-
սին 3,5 որվա մեջ, 14 որվա յերկաթուղային ճանա-
պարհորդութեան փոխարեն, ինքնին վկայում է իր
մասին:

Միևնույն ժամանակ դիրիժաբլը տրամադրում է
ճամբորդներին ավելի շատ հարմարութիւններ, քան
հաղորդակցութեան այլ միջոցները: Զարմացնում է
դիրիժաբլի ընթացքի բացարձակ սահունութիւնը,

Նկ. 12. «Յեպպելին» դիրիժաբլի խոհանոցը (Ելեկարական):

վորպիսին չի կարելի պատկերացնել հաղորդակցու-
թյան գոյություն ունեցող միջոցներից վոչ մեկի
վրա: Վերաֆ Յեպպելին» դիրիժաբլի վրա կան այն
բոլոր հարմարությունները, վորոնք կարող են տրա-
մադրվել վագոնում. — միանգամայն ազատ յերթե-
վեկություն ճամբորդների կուպեների սահմանե-
րում, առանձին, յերկտեղանի ննջարան-կայուտներ
միջազգային վագոնի տիպի, կենտրոնական ելեկտրա-
կան ջերմություն և լուսավորություն, ուղիով հաղոր-
դումների համար, սքանչելի սարքավորված լվացարան
տաք ջրով և, վերջապես, ողային պոստ:

ԴԻՐԻԺԱԲԼԻ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

Այդ ասպարեկում դիրիժաբլը ահագին դեր պիտի
կատարի: Մատնանշենք լուկ հիմնական հնարավորու-
թյունները, վոր առիտ է դիրիժաբլների ոգտագոր-
ծումը: Ինչպես արդեն ասել ենք, փափուկ և կիսա-
կոշտ դիրիժաբլները ոգտագործվում են ուսումնական
նպատակների համար, թեև կարող են կատարել նաև
թռիչքներ առանձին ընդունելի առաջադրանքներով:
„Московский Химик-Резинщик“ դիրիժաբլը (2.500
խորանարդ մետր ծավալով) թռիչք կատարեց Լենին-
գրադից Տվեր և „Комсомольская Правда“-ն —
(2.500 խորանարդ մետր ծավալով) Մոսկվայից Կուրսկ:
Հիշենք, վերջապես, Նոբելեյի թռիչքը Հյուսիսային

բևեռի վրայով: Ունենալով ահագին բեռնաբարձունա-
կություն և գործնելիության մեծ ռադիուս, ուժեղ
կոշտ դիրիժաբլները, բացի ճանապարհորդներ և պոստ
փոխադրելուց, կարող են բառիս բուն նշանակու-
թյամբ լինել ապրանքատարներ:

Յերկաթուղային գծերից հեռու գանվող մեր ար-
դյունարաններին սպառարկելը և նրանց արտադրանքը
տեղափոխելը, աշխարհից յերկար ժամանակով կտրված
ծայրագավառների սպասարկումը, պոստային կապ
հեռավոր վայրերի հետ, պայքար գյուղատնտեսու-
թյան ֆինաստունների դեմ, պայքար անտառային հրդեհ-
ների դեմ, ողալուսանկարչական հետազոտություն-
ներ, ոգնություն ձգնորսարաններին, առանձին հե-
տազոտող խմբակներ տեղափոխելը, նրանց սպասար-
կությունը և նրանց հետ կապ պահպանելը, — ահա
համառոտակի այն, ինչ կարող են տալ դիրիժաբլները
մեր ժողովրդական տնտեսությանը: Իհարկե, այս
ցանկը լրիվ չէ:

Բերենք մի փոքրիկ որինակ:

Ներկայումս մեծ նախապատրաստական աշխա-
տանքներ են կատարվում Հյուսիսային Մեծ ճանա-
պարհի սահմաններում, վորը ներկայացնում է յեր-
կաթուղային, ջրային և ողային ճանապարհների մի
կոմբինացիա: Նախապատրաստական աշխատանքների
ընթացքում այդ ճանապարհի վրա դիրիժաբլները կա-
րող են խաղալ շատ մեծ դեր. նրանք հնարավորու-
թյուն կտան արագացնելու աշխատանքների ավարտը և բա-

նալու ինչպես կենտրոնական, նույնպես և ոժանդակ ուղիները:

Հատկապես կանգ առնենք զիրիժաբլների դերի վրա բեռնային յերկրների և հյուսիս-արևելյան ծայրագավառների ուսումնասիրության գործում:

Մեր յերկրը բվեռային ուսյոնում մինչև այժմ դեռևս կարգին ուսումնասիրված չէ: Դա բացատրվում է նրանով, վոր դեպի Արևտիկան (Հյուսիսային բե-վեռ) տանող ճանապարհները դժվարանում են հաստ սառցային կեղևով, վորը չի հալչում նույնիսկ ամառը: Միմիայն սառույց կտրատող ուժեղ նավերի ոգնությամբ կարելի յե առաջ շարժվել դեպի Արևտիկան: Ինչպես ցույց տվեց «Կրասնի» հուշակավոր արշավը, շատ սառույցներ հաղթահարել միշտ ի վիճակի չե նույնիսկ զորեղ սառցահատը: Դիրիժաբլների պարկի սառելու դեմ կովելու միջոցներ գտնելու դեպքում Հյուսիսային լայնություններում (այդ ուղղությամբ տարվում են աշխատանքներ) կարելի կլինի ուսումնասիրել Արևտիկան զիրիժաբլներով, վորոնք այստեղ ել կարող են մեծ ոգուտ տալ:

Արևտիկայի ուսումնասիրության Միջազգային ընկերությունը մտադիր է 1931 թվին թռիչք կատարել պերմանական «Դրաֆ Յեպպելին» զիրիժաբլով: Հենց միայն այդ հանգամանքը ցույց է տալիս, թե այդ ընկերությունը ինչպիսի նշանակություն է տալիս զիրիժաբլին Արևտիկան ուսումնասիրելու գործում:

Հյուսիսում տարեցտարի ավելացող ապրանքաշրջանառությունը կարող եր խոշոր չափով թեթևակալ դիրիժաբլների ոգտագործման դեպքում: Նրանք կարող եյին մեծ ոգնություն հասցնել նավերին: Այդ ասպարիզում այերուպլանի և զիրիժաբլի միատեղ աշխատանքը ավելի կարագացնե և կհեշտացնե աշխատանքների ավարտը:

Սա յե զիրիժաբլների խաղաղ գործադրությունը: Բայց, բացի դրանից, զիրիժաբլը պատերազմի զորեղ միջոցներից մեկն է: Այդ պատճառով սեփական զիրիժաբլակառուցման զարգացումը ԽՍՀՄ-յան պաշտպանունակության բարձրացման ոգակներից մեկն է հանդիսանում:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Դիրիժաբլներ շինելու գործում մենք, տեխնիկատեսեսական տեսակետից առաջավոր կապիտալիստական յերկրների հետ համեմատած, խիստ յետ ենք մնացել: Միևնույն ժամանակ մեր Միության ժողովրդական ամբողջ տնտեսության սոցիալիստականվե-րակառուցումը պահանջում է գործադրել տրանսպորտի բոլոր տեխնիկապես հնարավոր տեսակները: Մեզ անհրաժեշտ են զիրիժաբլներ:

Մենք համարյա անիրոճ ենք զիրիժաբլներ կառուցելու գործում:

Ահա ինչպիսի դիրիժաբլներ ենք կառուցել մենք մինչև այժմ.

№№	Դիրիժաբլի անունը	Շինու- թյան տարին	Ծա- վալը	Արագու- թյունը մի ժամում կելոմետ.	Բեռնա- բարձու- թյունը տոննա.
1	„Красная Звезда“ . . .	1919/20թ.	10,000	63	3,7
2	„VI Октябрь“	1923	1,700	60	0,5
3	„Московский Химик- Резинщик“ .	1925	2,500	55	0,9
4	„Комсомольская Правда“	1930	2,500	70	0,9

Պետք է նկատի առնել, վոր ներկայումս բոլոր այդ դիրիժաբլները բացի „Комсомольская Правда“-ից դուրս են ընկել շարքից, և վոր ժամանակին նրանք միայն ուսումնական պետքերին ելին ծառայում և նրանց վրա ոգտագործման թռիչքները անհնարին ելին, վոր նրանցից վոչ մեկը կիսակոշտ չեր և բոլորն ել խիստ թույլ ելին: Այդ պատճառով պարզ է, վոր այժմ մեր առաջ ծառացած է մի չափազանց դժվարին և պատասխանատու խնդիր դիրիժաբլներ կառուցելու գործում: Մենք պետք է դիրիժաբլների շինարարության հետ միաժամանակ սովորենք կառուցել: Ինքնին հասկանալի չէ, վոր դիրիժաբլներ կառուցելու փորձը այբուբենից սկսելու կարիք չունենք: Մենք պետք է վերցնենք Արևմուտքից այն ամենը, ինչ վոր լավ է, բերենք մեզ մոտ և շարունակենք դիրիժաբլներ կառուցելու գործի զարգացումը վորոշ ուղղությամբ,

այն է՝ մեծացնենք դիրիժաբլների բեռնաբարձունակությունը և արագությունը:

Մենք պետք է մեծ ուշադրություն դարձնենք նաև դիրիժաբլների յերկարակեցության վրա. դրա համար անհրաժեշտ է վորոշնել նոր նյութեր դիրիժաբլներ պատրաստելու համար: Դրա համար մենք պետք է լավ ուսումնասիրենք դիրիժաբլը ամբողջովին մետաղից շինելու գործը, ղեկավարվելով այն հարուստ նյութերով, վոր տալիս է իր աշխատությունների մեջ մեր խորհրդային գյուտարար Կ. Ն. Յիրուկովին:

Դիրիժաբլներ կառուցելը նոր, խոշոր և պատասխանատու գործ է մեզ մոտ: Մենք պետք է մոտենանք դրան խիստ զգուշությամբ, վորպեսզի կոպիտ, անուղղելի սխալներից զերծ մնանք: Այն հետաքրքրությունը, վորը ծագել է Միության աշխատավոր լայն մասսաների մեջ դիրիժաբլներ կառուցելու գործի նկատմամբ, այլ և այն ոգնությունը, վոր ցույց է տալիս այդ հարցերի լուծմանը Ոստավիաքիմ ընկերության մեջ միացած հասարակայնությունը, իրավունք են տալիս մեզ համարձակ հայտարարելու, վոր, չնայած դժվարություններին, մենք գլուխ կբերենք դիրիժաբլներ կառուցելու գործը:

ԽՍՀ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԲՈԼՈՐ ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻՆ, ԿՈԼԽՈՋՆԻԿ
ՆԵՐԻՆ ՅԵՎ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻՆ, ՈՍՈՒՎԻԱՔԻՄԻ
ԲՈԼՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ՅԵՎ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻՆ

Ընկերներ!

Լենինյան կուսակցության ղեկավարությամբ, բոլշևիկական համառությամբ հաղթահարելով դժվարությունները և դասակարգային թշնամու ու նրա ագենտուրայի — ոպորտունիստների ընդդիմադրությունը, խորհրդային Միության բանվոր դասակարգը հաղթականորեն կառուցում է սոցիալիստական հասարակարգ։

Բանվոր դասակարգը, ընդդրկված հզոր վերելքով, սոցմրցումով և հարվածային շարժումով, մեծ աշխատանքների հնգամյա պլանի հսկայական ծրագիրը իրականացնում է ամբողջ ֆրոնտով չորս տարում, արդյունաբերության մի շարք վճռական ճյուղերի համար կրճատելով ժամկետը մինչև 2½—3 տարի։

Ավարտելով ընթացիկ տարում սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմքի կառուցումը, բանվոր դասակարգը խանդավառությամբ է կենսագործում կուսակցության՝ «Տեխնիկային տիրանալու» լոզունգը, պայքարելով պատմական խնդրի հաջող իրականացման համար — վոչ ավել քան 10 տարվա ընթացքում հասնել և առաջ անցնել տեխնիկա-տնտեսական տեսակետից առաջավոր կապիտալիստական յերկրներից։

ԽՍՀՄ-յան ամենալայն բանվորական և աշխատավորական մասսաների խանդավառության անորինակ վերելքի ակնբախ ապացույցներից մեկն է — այդ պատմական խնդրի արագագույն իրականացման համար, բոլշևիկական տեմպերի համար պայքարելու գործում — խորհրդային դիրքաթմբների կառուցման կամպանիան, վոր անորինակ վոգեորությամբ տեղի ունի խորհրդային ամբողջ Միության մեջ։

ԽՍՀՄ-յան բանվորների, կոլխոզնիկների և աշխատավորների լայն մասսաները ջերմորեն արձագանքեցին ԽՍՀՄ-յան Ոստավիաքիմի Կենտրոնական խորհրդի կոչին — խորհրդային դիրքաթմբակառուցում ստեղծելու համար։

«Դիրքաթմբի ոլը» առաջ բերեց ամենուրեք բանվորական և աշխատավորական մասսաների ակտիվություն և նախաձեռնության նոր գորեղ վերելք խորհրդային դիրքաթմբների կառուցման գործում։

Ընկ. Լենինը զրեթե 17 տարի սրանից առաջ, դեռևս 1914 թ., լինելով Շվեյցարիայում եմիգրացիայի մեջ, իրապես մարդարեական խոսքեր է ասել. — «Սպասենք, մինչև վոր ունենանք մեր դիրքաթմբները»։

Կենսագործելով ընկ. Լենինի պատգամները, Մոսկվայի խոշորագույն գործարանների (Ելեկտրոգործարան, «Դինամո», «Կաուչուկ», Իլյիչի գործարան, «Մուրճ ու մանդաղ» և այլն) բանվորները առաջադրել են դիրքաթմբների Լենինի անվան եսկադրայի կառուցման լոզունգը։

Հիմնվելով կարմիր մայրաքաղաքի բանվորների նախաձեռնությամբ վրա, ԽՍՀՄ-յան Ոստավիաքիմի կենտրոնը Խորհրդի պրեզիդենտը վորոշում էնդունեց Լենինի անվան դիրիժաբլների եսկադրա ստեղծելու մասին — «Լենին», «Ստալին», «Հին բոլշևիկ», «Պրավդա», «Կլիմ Վորոշիլով», «Ոստավիոբլիմ» և «Կոլխոզնիկ» դիրիժաբլների կազմով, գլխավորված «Լենին» դիրիժաբլով, այդ լողունգի տակ միավորելով բոլոր կազմակերպությունների մինչև այժմ տարված ամբողջ աշխատանքը խորհրդային դիրիժաբլառուցման համար միջոցներ ստեղծելու և հավաքելու ուղղությամբ:

Մտցնելով իր «Ոստավիաքիմ» դիրիժաբլը, վորի համար արդեն հավաքված է ավելի քան 3 միլ. ո., Լենինի անվան դիրիժաբլների եսկադրայի կազմի մեջ, ԽՍՀՄ-յան Ոստավիաքիմի կենտրոնը Խորհուրդը իր կազմակերպությունների ամբողջ գործնեյությունը կենտրոնացնում է միջոցներ հավաքելու վրա «Լենինի անվան դիրիժաբլների եսկադրայի կառուցման» լողունգի տակ:

Մոբիլիզացիայի յենթարկելով Խորհրդային միությունից բանվորների, կոլխոզնիկների և աշխատավորների լայն մասսաները միջազգային պրոլետարական համերաշխության ամրացման համար, արդիֆինպլանի և բոլշևիկական գարնանացանի պլանի կատարման և գերակատարման համար, համատարած կոլեկտիվացման և դրա հիման վրա կուլակություն, վորպես դա-

սակարգի, լիկվիդացիայի իրագործման համար, յերկրի պաշտպանունակություն և կարմիր բանակի զորությունից ամրացման համար, լայն մասսայական աշխատանք տանենք ձեռնարկություններում, սովխոզներում, մեքենա-տրակտորային կայաններում, կոլխոզներում և մենատնտեսավար չքավորների ու միջակների շրջանում, պարզաբանելով Լենինի անվան դիրիժաբլների եսկադրայի կառուցման խնդիրներն ու նշանակությունը և միջոցներ հավաքելով նրա կառուցման համար:

Մոցիալիստական մրցման լայն ծավալման լրացող յերկրորդ դարեդարձը վերածենք խորհրդային դիրիժաբլակառուցման ամբողջ կամպանիայի վերելքի գործի լծակի, բարձրացնելով այն ավելի բարձր ստտիճանի — «Լենինի անվան դիրիժաբլների եսկադրայի» միասնական, միավորող լողունգի տակ:

Ֆարբիկների, գործարանների, սովխոզների, մեքենա-տրակտորային կայանների բանվորներ, կոլխոզնիկներ, չքավոր ու միջակ մենատնտեսավարներ, ակտիվ մասնակցեցեք Լենինի անվան դիրիժաբլների եսկադրայի կառուցմանը! Ծավալեցեք սոցմրցում այդ աշխատանքի և միջոցներ հավաքելու շուրջը բրիգադների, ցեխերի, գործարանների, կոլխոզների, դյուղերի միջև!

ԽՍՀՄ-յան մեջ բնակվող բոլոր ազգությունների աշխատավորներ! Հիշելով, վոր դիրիժաբլը կենտրոնի և ազգային ծայրագավառների կուլտուրական և կազ-

մակերաչական կապի գործող միջոցն ե հանդիսանում,
կենտրոնացրեք աշխատավորների ուշադրութունը
Լենինի անվան դերիժաբլների եսկադրայի կառուցման
համար միջոցներ հավաքելու վրա:

Ոստավիաքիմի կազմակերպութուններ և անդամ-
ներ! Յեղեք Լենինի անվան դերիժաբլների եսկադ-
րայի կառուցման կամպանիայի նախաձեռնողներ: Կու-
սակցական կազմակերպութունների ղեկավարութեամբ
զորակոչեցեք բանվորների, կոլտոգնիկների և աշխա-
տավորների լայն մասսաների ակտիվութունը Լենինի
անվան դերիժաբլների եսկադրայի կառուցման շուրջը:

Խորհրդային դերիժաբլների կառուցման կամպա-
նիան պետք ե անջակտեղիորեն կապված լինի համաշ-
խարհային պրոլետարական հեղափոխութեան առաջնորդ
և Կոմինտերնի հիմնադիր—Վ. Ի. Լենինի անվան հետ և
նրա պատգամի իրագործման հետ այդ ասպարիզում:

Կենսագործենք ընկ. Լենինի պատմական խոս-
քերը. — «Մենք կունենանք մեր դերիժաբլները»:

Լենինի անվան դերիժաբլների եսկադրան կաա-
վառնի Խորհուրդների Յերկրի վրա!

ԽՍՀՄ-յան Ոստավիաքիմի
Կենտրոնական Խորհրդի պրեզիդիում

14 ապրիլի 1931 թ.
Մոսկվա

Պատմական միջոցները գտնվում են Պատմության ուղար-
կելու ժամանակ — Գեորգի Մոսկովայի շրջանի բաժանմունքին, ըն-
թացիկ հաշիվ № 109710

12 ԿՈՊ.

Цена 12 коп.
о. п. 4

Строим эскадру
дирижаблей
имени Ленина
(перевод с русского)

На армянском языке

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ СССР
Москва, Центр, Никольская, 10.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0276914

14.553